

Владимир Јагличић

БЕСЕДА НА ДОДЕЛИ ЖИЧКЕ ХРИСОВУЉЕ

Ваше високопреосвештенство, браћо и сестре,

Пажња која се овом наградом скреће на нечије песничко дело треба да укаже на чињеницу припадности вековној традицији која помаже нашем народу да опстане – и физички и духовно. Себе не осећам толико важним, поготово моћним, за такав високи наум, али би ме обрадовала могућност да и сам узидам некакав, ма и најмањи, камичак у тако моћну и трајну грађевину. У сваком случају, трудио сам се да, читавог свог свесног живота, обдржим ту, готово немогућу, идеју – да је наша духовност већа и јача од наших физичких мањкавости и несрећа, и да треба да тежимо тој неоскврњеној, опстојној целини. Ма шта ми се догађало, и ма шта се догоди, ја сам стајао једино у таквом једном идеалу.

Не верујем да сам се увек, у свакодневичним тркама и зађевицама, најбоље придржавао те идеје, али она је, ипак, била трајно усађена. Кад сам писао, нисам губио из вида све оне грешне манљивости које нам сачињавају живот, али сам их спомињао зато што сам био свестан да постоје и истрајавају, исто онако као и идеали – понекад, чак, уз јаче присуство и зрачење. Каткад су ме због тога корили, па и предострожно прећуткивали. Али, без обзира на неумесност таквог поређења – замислите Достојевског који није писао о Соњи Мармеладовой. Има ли такав приступ икаквог смисла? Шта би писао данас, када на електронским медијима круже слике потоњег понижења и срозавања човековог? Форме зла мењају се у времену, али показују исто, по човека самоуништавајуће, лице. Мислите ли да би се Фјодор Михаилович оглушио и затворио очи?

Ја сам човек који не сматра да треба избећи увиде у најгрешније наше снове и јаву, како личне, тако и социјалне. Само из такве грешности, сма-

трао сам, човек може да се издигне у духовност којој ће се веровати, и којој тежи. Нико се није родио као светитељ, то се може само заслужити, често и после ниске несхватљивих погрешака. Зато никада нисам идеализовао наш народ. Он има својих дивних тренутака и времена, али и својих падова и заблуда. И све је то наше – ја сам и сам такав, несавршен и неук. Није за човека савршенство, већ неодољива тежња ка савршеноме. И није овде реч о идеалној љубави према роду, мада за њу увек мора бити простора, поготово према матичном млеку језика. Човек може волети друге пределе, градове, људе. Овде је реч о додељеном нам месту и времену. Каква те је мотика одгрнула, таква ће те и закопати, каже наш народ. Од те мудрости нема узмака, а не треба ни да га буде. На овом месту, у овом времену, често не чинимо оно што треба, и још чешће чинимо оно што човек, ма ко био, не треба да чини. Да не идемо даље, наши људи загађују чак и воду коју пију. Ниједан, најсавршенији људски систем не може нас избавити поплава у којима отпад, побацан у реке, постаје бомба која руши све пред собом. Само нас једна ствар може спасти: да престанемо чинити такве гадости – другима и себи. Али, људи их чине и даље. Зар сам крив што на то, повремено, онако како умем и знам, себе и друге подсећам на то? Притом – не судим, покушавам да уочим, и да се суочим.

Чинити штету сразмерно је лак посао, за петнаест минута се може срушити оно што је грађено вековима. То се и чини, у једном готово свакодневно продуженом процесу. Зар нам не отимају читаве покрајине, зар не покушавају да нам преотму древне светиње, и увере нас да нисмо то за шта су се наши стари одавно определили, за шта су се борили и гинули? Тог избора би сада, зар не, требало да се одрекнемо? Све се то може, у данашњему свету, очас, једним ђаволским декретом, покушати преокренути. Рушили би, а мисле да граде. Лове, а уловљени. Не: градити је сасвим друкчија категорија умећа – и то је наш истински посао.

Међутим, одиста саградити нешто вредно и ново – готово да је немогућа једна ствар. У то, немогуће, покушао сам да остварим извесни увид. Не знам колико сам у томе успео. Већ сам при крају свог додељеног животног века, и оно што сам иза себе згомилао, можда је, такође, што рекао онај славни Чачанин, само још један велики русвај. Има оних који ме уверавају да није тако – не знам сме ли им се веровати. Али, нема сумње да сам покушао, упркос свему, нешто да саградим, да поставим некакве темеље, макар градње остао и недостојан. На том погибелном, да се не лажемо и саможртвеном послу, остајао сам без новаца, пријатеља, здравља – често убог, исмејан и сам. Али, не једном сам помишљао – можда је све вредело ако ме, барем на један једини, малени трен, здоми и укрови некакав храм. Свети духовни мир и окрепа је оно чему се тежи, у најтежим тренуцима – који нас не мимоилазе.

Каква срећа да је тај храм Жича!